

<https://ucu.edu.ua/news/zberegty-psyhichne-zdorov-ya-v-umovah-vijny-v-ukuprezentuvaty-fahove-vydannya-yake-bezkoshtovno-rozповsyudyat-u-medychnyhustanovah>. (дата звернення: 15.04.2024).

ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ НАД ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМ'ЯХ

Мушенко А. В.

здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету педагогічної і мистецької освіти

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

У сучасному світі проблема насильства над дітьми стає все більш актуальною, особливо в неблагополучних сім'ях. Насильство може набувати різних форм, від фізичного та психологічного до економічного та сексуального, і має серйозні негативні наслідки для фізичного та психічного здоров'я дітей. Дошкільний вік є особливо вразливим періодом у розвитку дитини, і саме тоді стабільне та безпечне середовище є надзвичайно важливим. Однак багато дітей зазнають насильства вдома, що може призвести до серйозних проблем із психічним і фізичним здоров'ям, вплинути на їхню соціальну адаптацію та майбутнє благополуччя.

Питання домашнього насильства вивчалось низкою зарубіжних (А. Робертс, Д. Доджл, М. Росс) та українських дослідників (О. Савчук, Є. Луценко, Н. Лавриненко, В. Бондаровська, О. Відзюк та ін.). Дослідженню теоретичних та методичних аспектів соціально-психологічної допомоги жертвам насильства присвячені роботи багатьох українських та зарубіжних науковців, серед яких: Н. Зінов'єва, Л. Зюбіна, Н. Левітова, Н. Максимова, І. Астремська, Д. Березан, І. Періг, Н. Савчук, А. Браун, К. Бютнер, Г. Моргентан, Р. Нібур, Д. Стей та інші.

У зв'язку з цим дослідження насильства щодо дітей дошкільного віку в неблагополучних сім'ях має велике значення. Розробка та впровадження ефективних шляхів протидії цьому явищу може допомогти забезпечити безпеку та захист дітей, сприяти їхньому фізичному та психологічному розвитку. Тому вивчення проблеми та розробка науково обґрунтованих методів і стратегій стають необхідністю у сучасному суспільстві.

Насильство над дітьми в неблагополучних сім'ях має серйозні негативні наслідки, які можуть суттєво вплинути на їхнє фізичне та психічне здоров'я, а також на соціальне функціонування. Психологічні та емоційні проблеми

виникають через постійний стрес і травми, яких зазнають діти, і можуть включати травми, тривогу, депресію, низьку самооцінку, агресивну поведінку та інші дисфункції [1, с. 44].

Соціальна ізоляція – ще одна важлива проблема, яка виникає внаслідок домашнього насильства. Діти, які зазнали насильства, часто відчують себе ізольованими та відкинутими, можуть уникати спілкування з однолітками та дорослими, що призводить до почуття самотності та відчуження.

Фізичні та психосоматичні захворювання є наслідками жорстокого поводження з дітьми. Постійний стрес і тривога можуть призвести до розвитку різноманітних фізичних захворювань, таких як головний біль і шлунково-кишкові розлади, а також підвищити ризик серйозних психосоматичних захворювань у майбутньому. Ці негативні наслідки підкреслюють необхідність ефективної профілактики та психологічної підтримки дітей, які зазнають домашнього насильства.

Шляхи протидії насильству над дітьми в неблагополучних сім'ях передбачають комплексний підхід, який включає просвітницьку роботу та психологічну підтримку як ключові стратегії.

Просвітницька робота є важливим елементом попередження насильства над дітьми. Вона включає освітні програми для батьків та опікунів з питань виховання, спілкування та розвитку дитини. Ці програми спрямовані на підвищення обізнаності про шкідливі наслідки насильства, навчання позитивним і ненасильницьким методам виховання, розвиток навичок розуміння і вирішення конфліктних ситуацій.

Важливу роль у відновленні та зміцненні психічного здоров'я дітей, які постраждали від насильства, відіграє психологічна підтримка. Вона включає консультації психологів і соціальних працівників, терапевтичні сесії та групові заняття, спрямовані на підтримку і розвиток позитивного самовизначення, відновлення довіри до дорослих і сприяння емоційному відновленню.

Обидві ці стратегії у поєднанні з ефективною системою виявлення та втручання можуть не лише запобігти насильству, але й підтримати дітей та їхні сім'ї у складних ситуаціях, сприяючи створенню безпечного та сприятливого середовища для їхнього розвитку та зростання [2, с. 55].

Розробка програм психологічної реабілітації є ключовим аспектом у наданні ефективної допомоги та підтримки людям, які перебувають у складних життєвих ситуаціях, у тому числі жертвам насильства. Ці програми спрямовані на полегшення та прискорення процесу відновлення психологічного здоров'я та підтримку соціальної та емоційної адаптації.

Перш за все, програми психологічної реабілітації розробляються з

урахуванням конкретних потреб і вимог цільової аудиторії. Вони можуть бути орієнтовані на різні групи населення, включаючи дітей, підлітків, дорослих та особливі категорії, такі як ветерани, жертви домашнього насильства, війни чи катувань.

Програми включають широкий спектр методів втручання, які допомагають відновити психологічне благополуччя. Це можуть бути індивідуальні та групові консультації, психотерапія, арт-терапія, травматична реабілітація та інші психосоціальні підходи.

Програми психологічної реабілітації активно використовують інноваційні технології та методи, такі як віртуальна реальність, онлайн-терапія та мобільні додатки, щоб забезпечити доступність та ефективність допомоги для широкого кола людей.

Важливим аспектом є постійна оцінка та вдосконалення програм для забезпечення їхньої ефективності та відповідності потребам користувачів. Упровадження інноваційних підходів та використання передових наукових досягнень в галузі психології дозволяє постійно підвищувати якість та ефективність програм психологічної реабілітації.

Практичні аспекти застосування способів протидії насильству над дітьми в неблагополучних сім'ях включають організацію консультування та навчання для батьків, співпрацю зі школами та дошкільними закладами, розробку програм психологічної підтримки дітей.

Перш за все, важливо забезпечити доступ батьків до консультування та навчання, спрямованих на підвищення їхньої обізнаності щодо важливості психологічного та емоційного благополуччя дитини, а також навчити їх ефективним стратегіям взаємодії та виховання, які допомагають запобігти насильству та сприяють формуванню позитивних міжособистісних стосунків у сім'ї [3, с. 81].

Важливо забезпечити співпрацю зі школами та дошкільними закладами для виявлення та реагування на випадки можливого домашнього насильства та надання допомоги дітям, які опинилися у складних життєвих ситуаціях.

Важливу роль у забезпеченні психологічного благополуччя дітей та попередженні можливих негативних наслідків насильства відіграє розробка програм психологічної підтримки для дітей. Такі програми можуть включати індивідуальне та групове консультування, арт-терапію, групові тренінги соціальних навичок та інші психологічні інтервенції, спрямовані на підтримку та зміцнення психологічного благополуччя дітей.

Дослідження показує, що насильство над дітьми в неблагополучних сім'ях має серйозні негативні наслідки для їхнього фізичного, емоційного та

соціального розвитку. Психологічні та емоційні проблеми, соціальна ізоляція та проблеми з адаптацією, а також фізичні та психосоматичні захворювання є серйозними наслідками насильства для дітей дошкільного віку.

З метою протидії насильству над дітьми в неблагополучних сім'ях рекомендується розробити широкомасштабну систему психолого-педагогічної підтримки, що охоплює як сім'ї, так і заклади освіти та соціального захисту. Важливо забезпечити доступ батьків до консультування та навчання, організувати співпрацю зі школами та дошкільними закладами для виявлення та реагування на випадки насильства, розробити програми психологічної підтримки дітей.

Список використаних джерел

1. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.

2. Захист дитини від насильства та жорстокого поводження: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 3 черв. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 183 с.

3. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Байдик В. В. та ін. Київ : ФОП Нічога С. О. 2020. 196 с.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Кисліченко У. А.

здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету педагогічної і мистецької освіти

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Забезпечення безпеки дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим у сучасному світі. Завдяки досягненням психології та педагогіки існують різноманітні методи та стратегії, спрямовані на підтримку психічного здоров'я дітей та формування стійкості до стресу. Однак зростаючі загрози військових конфліктів та бойових дій вимагають постійного оновлення та адаптації цих методів до нових реалій. Тому дослідження та розробка ефективних підходів до формування культури безпеки у дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим завданням для сучасного